

واکاوی تجهیز گروه‌های تروریستی (کومله، دمکرات و پژاک) در منطقه شمال - غرب و غرب کشور توسط دشمنان انقلاب اسلامی از پیروزی انقلاب تا سال ۱۴۰۰

یاسر، اسماعیل زاده،^۱ حسن رستگار پناه^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۸/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۰۵

چکیده

یکی از مناطقی که از ابتدای انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ درگیر طرح تلاش شوم تروریسم و گروهک‌های ضدانقلاب تجزیه طلب بوده است، مناطق غرب و شمالغرب کشور بوده است. در این بین واکاوی روند تجهیز گروه‌های تروریستی در منطقه شمالغرب و غرب کشور توسط دشمنان انقلاب اسلامی از پیروزی انقلاب تا سال ۱۴۰۰ که مدنظر این پژوهش است، سعی دارد این روند تجهیز را واکاوی نماید. لذا با استفاده از تحلیل محتوای کیفی و بهره‌گیری از اسناد کتابخانه‌ای و همچنین مصاحبه با خبرگان هدف اصلی پژوهش واکاوی روند تجهیز گروه‌های مذکور به سلاح و مهمات در منطقه شمالغرب و غرب کشور توسط دشمنان از پیروزی انقلاب تا سال ۱۴۰۰ شناسایی و یافته‌های پژوهش تاکید دارد که روند تجهیز گروه‌های تروریستی کومله، دمکرات در دو مرحله اصلی سنتی و مدرن قابل رویت و تفکیک است: روند سنتی تجهیز گروهک‌ها که در دوران اولیه بعد از پیروزی انقلاب، کومله و دمکرات و روند مدرن تجهیز پژاک که با گذشت زمان و پس از کاهش فعالیت‌های گروه‌های سنتی، پژاک به‌عنوان یک گروه مسلح مدرن تر وارد عرصه مبارزات مسلحانه شد.

واژگان کلیدی: تروریسم، پژاک، کومله، دمکرات،

۱. پژوهشگر؛ پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید قاسم سلیمانی. نویسنده مسئول

۲. دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (علیه السلام)

مقدمه

با ظهور انقلاب اسلامی ایران؛ تغییر شرایط مناسبات و معادلات، منافع قدرت‌های استکباری در غرب آسیا و چه بسا در جهان به خطر افتاده بود تا جایی که، از همان ابتدا کشورهای متخاصم در راستای نابودی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران برآمدند و طرح‌های شوم را اجرا کردند. از بنیادی‌ترین تصمیمات هر نظام سیاسی جدیدی، ایجاد ساختارهای نظامی-امنیتی برای مقابله با تهدیدات مختلف است. ج.ا.ا نیز از همان ابتدا در قالب ساختارهای مختلف، شبکه رزمی را برای مقابله با توطئه ضدانقلاب گردی و به تعبیر دیگر گروهک‌های تروریستی تجزیه طلب در مناطق کردنشین غرب و شمال غرب ایجاد کرد. در این بین گروهایی مانند کومله و دمکرات از همان ابتدای انقلاب تحرکاتی برای اقدامات خشونت بار و مقابله با انقلاب اسلامی در پیش گرفتند و جنایات متعددی را در تاریخ به ثبت رساندند. بعدها نیز گروهک‌هایی مانند پژاک که شاخه ایرانی پ.ک.ک محسوب می شد اقدامات تجزیه طلبانه و خشونت آمیز جدیدی را در داخل خاک ایران و مرزهای مربوطه انجام دادند.

عناصر اصلی این گروهک‌ها که بخاطر ارتکاب جنایات زیادی توان بازگشت به کشور را نداشته و سودای دستیابی به قدرت سیاسی را در مخیله خود می‌پرورانند، با توسل به احساسات قومی، شکاف‌های قومی-فرهنگی و با استفاده از آسیب‌پذیری‌های جوانان از معضلات اجتماعی و اقتصادی و وعده وعیدهای دروغین آنان را جذب تشکیلات‌های خود کرده و سیاهی لشکر دستگاه تروریستی و تجزیه طلبی خود را تامین می‌کنند. در واقع ج.ا.ا به مثابه کشوری که همراه از ابتدای انقلاب درگیر پدیده شوم تروریسم بوده، درصدد مقابله با تحرکات و طرح تلاش‌های تروریست‌ها است و از اولویت‌های اساسی امنیتی آن محسوب می‌شود. فعالیت انواع و اشکال گوناگون تروریسم در ج.ا.ا به گونه‌ای است که ایدئولوژی‌های مختلف چپ، لائیک، التقاطی و تکفیری، نوپدید و... در گروه‌های تروریستی در جغرافیای مختلف شرق، جنوب شرق، شمال غرب، غرب و جنوب غرب و حتی مناطق مرکزی ایران قابل ردیابی و ارزیابی است. در این بین گروه‌های تروریستی جدایی طلب قومی مانند گروه‌های ضدانقلاب گردی در مناطق شمال غرب و غرب کشور فعالیت‌های خصمانه‌ای را داشته اند و بحث تامین مالی آنها و همچنین روند تجهیز آنان به سلاح و مهمات از موضوعات اساسی پژوهشی و تحلیلی محسوب

می شود که کمتر به آن پرداخته شده است. ، لذا واکاوی روند تجهیز گروه‌های تروریستی در منطقه شمالغرب و غرب کشور توسط دشمنان انقلاب اسلامی از پیروزی انقلاب تا سال ۱۴۰۰ در خصوص سه گروه مهم تروریستی کومله، دمکرات و پژاک مسئله و دغدغه این پژوهش است. بر این اساس سعی شده است بر اساس متدولوژی علمی مشخص روند تجهیز این گروه‌های تروریستی در منطقه واکاوی و تبیین شود. بنابراین ضرورت و اهمیت نگارش پژوهشی با موضوع واکاوی روند تجهیز گروه‌های تروریستی در منطقه شمال غرب و غرب کشور توسط دشمنان انقلاب اسلامی از پیروزی انقلاب تا سال ۱۴۰۰ دو چندان است. چرا که مجموعه نهادهای نظامی-امنیتی سرمایه گذاری عظیمی برای مبارزه با پدیده شوم و فزاینده تروریسم در این مناطق مصروف داشته‌اند و شناخت روندها و مولفه‌هایی که به تسلیح تروریسم در طول تاریخ انقلاب کمک کرده‌اند و منجر به وضعیت کنونی شده‌اند می تواند در نقش مقابله‌ای، عملیاتی، پیشگیری و اضمحلال تروریسم موثر واقع شود.

مبانی نظری

با بررسی‌های اولیه انجام‌شده پژوهشی مشابه عنوان پژوهش حاضر مشاهده نشد، اما پژوهش‌هایی درباره بعضی موضوع‌ها به شرح زیر انجام شده است که برخی اطلاعات موجود در آن‌ها مورد بهره برداری قرار گیرد.

رساله‌ای با عنوان بررسی عوامل موثر بر امنیت پایدار مرزهای استان آذربایجان غربی توسط فرزین حسنی در سال ۱۴۰۲ در دانشگاه عالی دفاع ملی انجام شده است. این پژوهش نشان می دهد عوامل موثر بر امنیت پایدار مرزهای استان آذربایجان غربی شامل عوامل نظامی-امنیتی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است و اولویت‌های متفاوتی را از سوی جامعه آماری نشان داده است. در نهایت توجه متوازن به تهدیدات سخت و نرم و مسائل مرز را توصیه کلیدی به سیاستگذاران و مجریان امنیتی در این منطقه معرفی کرده است.

رساله دیگر با عنوان تحلیل ژئوپلتیکی عوامل اثرگذار امنیتی در آمایش نواحی مرزی ایران (مطالعه کردستان) توسط کمال رنجبری در سال ۱۳۹۸ در دانشگاه عالی دفاع ملی انجام شده است. این پژوهش مرز و تهدیدات مرزی را ویتترین ثبات و امنیت کشور معرفی کرده است و توصیح کرده است که تهدیدات سخت مترتب در این موضوع را می بایست کنترل و مدیریت

کرد. نتیجه‌گیری نهایی این رساله بر این اساس است که تهدیدات ژئوپلیتیکی در مرز کردستان در مولفه‌های مختلف وجود دارد و دشمن سعی کرده است با سوء استفاده از این تهدیدات، بار ضدامنیتی برای کشور ایجاد نماید و بازیگران مختلف ضدامنیتی در این زمینه تلاش‌های گوناگونی را داشته‌اند.

مقاله با عنوان شناسایی عوامل موثر بر رشد فعالیت‌های گروهک پژاک در غرب کشور و تاثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران توسط علی عمادی زاده و همکاران در سال ۱۴۰۲ در فصلنامه غرب آسیا منتشر شده است. این پژوهش بدنبال پاسخ‌گویی به این سوال محوری است، عوامل تاثیر گذار در گسترش و پراکندگی گروه تروریستی پژاک در جغرافیای پیرامون ایران در غرب کشور کدامند و چه تاثیری بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دارد؟ روش تحقیق در این پژوهش توصیفی و روش گردآوری داده‌ها منابع کتابخانهای و استفاده از ابزار مصاحبه است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در حوزه اقتصادی بیکاری و معضلات اقتصادی خانواده‌ها با میانگین ۴/۲۴ نسبت به سایر مولفه‌های بیش‌ترین تاثیر؛ در حوزه فرهنگی و اجتماعی تبلیغات وسیع شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنتی با میانگین ۴/۳۴ بیشترین تاثیر و در حوزه سیاسی، عملیات روانی پژاک بر روی جوانان کرد با میانگین ۴/۴۹ بیشترین تاثیر را در گسترش و پراکندگی فعالیت‌های تروریستی پژاک در غرب کشور داشته‌اند.

مقاله دیگر با عنوان تحلیل اطلاعات و اولویت‌بندی اقدامات و تحرکات گروهک تروریستی پژاک توسط علیرضا نجفی در فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی در سال ۱۴۰۱ منتشر شده است. هدف این پژوهش آن است که اقدامات (عملیاتی، اطلاعاتی و تبلیغاتی) گروهک تروریستی پژاک را از آبان ماه ۱۳۹۸ تا آبان ماه ۱۳۹۹ تحلیل و اقدامات و تحرکات آن‌ها را در شمال غرب کشور در سال آتی اولویت‌بندی کند. روش: مقاله از لحاظ هدف، کاربردی و یک پژوهش توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری شامل کارشناسان، مسئولان امنیتی و انتظامی حوزه مبارزه با تروریسم استان‌های غرب کشور به تعداد ۱۰۳ نفر بوده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS و رگرسیون استفاده شده است. یافته‌های مقاله به این شرح بوده است که اقدامات اطلاعاتی گروهک تروریستی پژاک در رتبه اول، اقدامات تبلیغاتی در رتبه دوم و اقدامات عملیاتی رتبه سوم قرار دارند. نتیجه‌گیری: برابر نتایج به‌دست‌آمده که نشان

می‌دهند اولویت اقدامات گروهک تروریستی پژاک، به ترتیب در خصوص انجام کارهای اطلاعاتی، تبلیغاتی و عملیاتی خواهد بود.

اغلب پژوهش‌های انجام شده به عملکرد گروهک‌های تروریستی و راهبردها و انواع روش‌های مقابله با آن‌ها و همچنین ابعاد مختلف امنیت و شیوه‌های تأمین آن پرداخته‌اند اما روند تجهیز گروهک‌های تروریستی در منطقه شمال غرب و غرب توسط دشمنان انقلاب اسلامی مورد واکاوی قرار نگرفته است. مواردی که در پژوهش‌های قبلی مغفول مانده و به آن‌ها پرداخته نشده است شامل عبارت است از: دلایل و روند تجهیز گروه‌های تروریست توسط دشمنان انقلاب اسلامی، خیانت گروهک‌های تروریست به مردم کرد اهل سنت و سوء استفاده ابزاری از آن‌ها در راستای منافع خود. و تأثیر پشتیبانی‌های دشمنان خارجی از گروه‌های تروریست در بقا و تداوم اقدام‌های آنها تاکنون.

مناطق کردنشین غرب و شمال غرب کشور: منظور از مناطق کردنشین غرب و شمال غرب؛ استان‌های آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه است که به دلیل دارا بودن موقعیت خاص جغرافیایی، مذهبی و قومی، پس از پیروزی انقلاب اسلامی مأمین مخالفان نظام و بستر فعالیت گروه‌های ضد انقلاب قرار گرفت.

ضد انقلاب: منظور از ضد انقلاب به سازمان‌ها و گروه‌های کردی که بدو پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی دست به اقدامات مسلحانه زده‌اند و به مخالفت با نظام اسلامی پرداخته‌اند، می‌باشد. (ایزدی، استکی و یاران: ۱۳۸۶، ۱۳) همچنین گروه‌های جدیدتر مانند پژاک که همان مسیر خشونت بار گروه‌های سنتی را در پیش گرفته است.

گروه‌های تروریست: شامل باقیمانده‌های گروه‌های کردی که با حکومت پهلوی با پشتیبانی دولت عراق مبارزه می کردند و دیگر گروهک‌های مارکسیست مانند چریک های فدایی خلق، پیکار، منافقین و ... که به صورت مسلحانه و با پشتیبانی اتحاد جماهیر شوروی و آمریکا و کشورهای منطقه، در منطقه غرب و شمال غرب کشور ایجاد ناامنی نموده و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی را مورد هجوم قرار می دادند.

تروریست: عامل ترور، طرفداران ترور، آدمکش، آنکه برای رسیدن به هدف خود کسی را بطور غافلگیر بکشد و یا ایجاد وحشت و هراس کند.

تروریسم: در حال حاضر، هیچ تعریف جهانی شناخته شده یا پذیرفته شده‌ای از تروریسم وجود ندارد که بتواند مجموعه‌ای از ویژگی‌های مورد توافق را ایجاد کند. با این حال، رویکردها و تلاش‌های متفاوتی برای تعریف تروریسم وجود دارد.

با توجه به مباحث مطرح شده در خصوص مفهوم شناسی تروریسم، از منظر نگارنده تعریف زیر جامعیت بیشتری را دربردارد و می توان تا حدودی به آن اتکاء کرد:

«تروریسم عبارت است از شکلی از خشونت برنامه ریزی شده که در فرآیند انجام آن، تهدید عمدی به خشونت توسط افراد یا گروه های سازمان یافته علیه غیرنظامیان یا دولت‌ها با هدف القای ترس یا اجبار برای دستیابی به اهداف سیاسی، ایدئولوژیکی یا اجتماعی پیگیری می شود. این تلاش‌ها اغلب با بی‌توجهی به چارچوب‌های قانونی و اخلاقی انجام می شود.»

در این تعریف علاوه بر توجه به اهداف و انگیزه های بازیگران در فرایند ترور، جامعه هدف تروریست‌ها و شکل اعمال هدف نیز که خارج از چارچوب‌های قانونی-اخلاقی است توضیح داده شده است. در بخش دوم، تامل مفهومی-نظری جامعی پیرامون تروریسم خواهد شد.

منازعه و خشونت در مناطق کرد نشین ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی: انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷، که گردهای ایرانی نیز در آن شرکت داشتند، فرصت تازه‌ای به رهبران گروه‌های سیاسی کرد داد، تا خواستار خودمختاری برای مناطق کُردنشین ایران شود. گروهک

دمکرات گُردستان ایران و کومله^۱ «اعمال فشار بر دولت مرکزی ضعیف جدید را در این جهت آغاز کردند» اما رهبران انقلاب، چنین درخواست هایی را منتبِق با ایدئولوژی اسلامی نمی- دانستند. حضرت امام خمینی (ره) رهبر انقلاب که شاهد طرح چنین بحث هایی در روزهای نخستین انقلاب بود، در موارد گوناگون تأکید کرد:

من مکرراً اعلام کردم که در اسلام، نژاد، زبان، قومیت و ناحیه مطرح نیست. تمام مسلمین، چه اهل سنت و چه شیعی، برادر و برابر و همه برخوردار از همه مزایا و حقوق اسلامی هستند. (امام خمینی (ره)، ۱۳۶۱: ج ۸؛ ۲۸۴- ۱۴۲، ج ۹؛ ۱۷)

بعضی از همین هایی که مخالف با اسلام هستند؛ ... دست و پا می زنند که گروه ها را از گروه جدا کنند، پخش کنند بین مردم، که کردها علیحده اند، عرب ها علیحده اند، بلوچ ها علیحده اند، فارس ها علیحده اند، ترک ها علیحده اند و این ها را گروه گروه کنند، در صورتی که اسلام برای هیچ کس امتیازی قائل نیست الا برای آن که به طریقه ی اسلام رفتار کند و متقی باشد. ... از اول پیروزی انقلاب تاکنون در هر موقعیتی که پیش آمده است اعلام کرده ایم که در اسلام گُرد و ترک و فارس و بلوچ و لر و ترکمن و غیر این ها مطرح نیست. اسلام برای همه و جمهوری اسلامی، حق همه گروه ها را با عدالت اسلامی ادا خواهد کرد.

گروه های گُرد پس از درخواست خود مختاری برای گُردستان، منتظر پاسخ دولت ناماندند و در صدد برآمدند گُردستان را در کنترل خود بگیرند. آنها پس از حمله به پادگان های ارتش، به- ویژه پادگان های مهم مهاباد، چند روز پس از پیروزی انقلاب اسلامی، توانست خود را به انواع سلاح ها مجهز کنند. به این ترتیب، در اسفند ۱۳۵۷، یعنی یک ماه پس از پیروزی انقلاب، این گروه ها در گُردستان شورش به راه انداختند. امام خمینی (ره) در ۱۶ اسفند برای مردم گُرد پیامی فرستاد و در آن اعلام کرد؛ کسانی که به پادگان های ارتش حمله می کنند نه مسلمان، بلکه عوامل خارجی اند. در این پیام تأکید شده بود؛ که «برادران سنی و شیعه پیروان یک آئین واحد» هستند.

۱. این گروه مارکسیستی، با کومله ی سال های ۱۳۲۰ تفاوت داشت. کومله ی جدید در اواخر دهه ی ۱۳۴۰ توسط دانشجویان گُرد و غیر گُرد تشکیل شد. کومله که در آغاز گرایش های مائوئیستی داشت، در اوایل دهه ی ۱۳۶۰ مائوئیسم را محکوم کرد و در اواخر سال ۱۳۶۲ در همکاری با سایر سازمان های کوچک چپ گرا نظیر سهند، حزب کمونیست ایران را با تمایل ایدئولوژیک به آلبانی و کره ی شمالی تأسیس کرد.

تعدادی از گروه‌های گرد ایرانی در عراق پایگاه‌های نظامی داشتند، اما آن قدر قوی نبودند؛ که بتوانند خطری جدی به حساب آیند. مارتین ون بروینسن، در اواخر ۱۳۶۸ / ۱۹۹۰ درباره‌ی گروه‌های گرد ایرانی نوشت: «به نظر می‌آید که این گروه‌ها هیچ استراتژی روشنی نداشته باشند» (احمدی، ۱۳۸۲: ۱۰۶).

گروه‌های ضدانقلاب کومله، دمکرات و پژاک بعد از انقلاب اسلامی: پس از پیروزی انقلاب اسلامی گروه‌ها به دلائل گوناگون که به بعضی از آنها اشاره می‌شود رهسپار کردستان شدند. کردستانی که مردمش توسط شاهان جبار کمترین توجه به آنان نشده است. اینان به واقع آرزو داشتند که بلافاصله دولت مرکزی آثار محرومیت را از منطقه بزدايد، اما شماری از گروه‌ها نیز از بین رفتن محرومیت را به ضرر حیات خود می‌دانستند و به همین دلیل راه درگیری را انتخاب کردند. برخی از گروه‌ها و جریانات مرتبط با مسئله کردی پس از انقلاب به قرار زیر است:

سازمان انقلابی زحمت‌کشان کردستان (کومله): به محض پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن ۱۳۵۷، هسته‌های اولیه گروهکی که بعداً کومله نامیده شد توسط عده‌ای دانشجوی چپ‌گرای مارکسیست و فرزندان ملاکین رشد و نمو یافته و در قالب جریاناتی در شهرهای سنندج، مریوان، سقز و کامیاران در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی در استان کردستان ایران شکل گرفت و بلافاصله تشکیلاتی تحت عنوان «سازمان انقلابی زحمت‌کشان کردستان» موسوم به «کومله» به معنی جمعیت در ۲۶ بهمن ۱۳۵۷ اعلان موجودیت کرد. سران کومله تحت تاثیر اهداف راهبردی سازمان چریک‌های فدایی خلق و سازمان پیکار که در ایام پیروزی انقلاب به کردستان آمده و آنجا به عنوان مأمن و نقطه عزیمت خود برای توسعه شورش‌ها به سراسر کشور به قصد مصادره ثمره انقلاب مردم مسلمان ایران و برقراری حاکمیت نظام مارکسیستی قرار داده بودند، امیدوار بودند که جنبش کردستان علیه حکومت مذهبی ج.ا.ا را با شورش دهقانان و توسعه آن به میان سایر قومیت‌های ایران به سرانجام رسانند. گروهک کومله در همان ماه‌های اولیه فعالیت خود، علاوه بر استان کردستان که کانون اصلی فعالیتش بود، گسترده و دامنه حضور و تحرکات خود را به استان آذربایجان غربی به‌ویژه شهرهای جنوبی استان مانند سردشت، بوکان و مهاباد توسعه داده و همپای گروهک دمکرات با ادعای

خودمختاری طلبی برای مردم کردستان تا اواخر دهه شصت به شرارات و ایجاد ناامنی در منطقه پرداخت (سهندی، ۱۳۹۶: ۹۰-۸۹).

سپاه رزگاری: با اشاره و اجازه شیخ عثمان نقش‌بندی تأسیس شده است. شیخ عثمان نقش‌بندی رئیس روحانی فرقه صوفیان نقش‌بندیه در کردستان عراق و ایران محسوب می‌شود او مورد حمایت و استقبال شاه قرار گرفت. وی در عراق فعالیت‌های ضد کمونیستی فراوان داشته است. ایشان در گذشته یعنی قبل از پیروزی انقلاب اصلاً به فکر خودمختاری و ملت کرد نبود. ناگهان تحت تاثیر شعارهایی قرار گرفت. این گروه در میان روستائیان نفوذ داشت. طرفداران این گروه فاقد سوادند و اگر سواد داشتند باشند در حد خواندن و نوشتن است (دریاباری، ۱۳۸۷: ۴۹۰).

سازمان پیکار: این گروه مارکسیستی، با شعار آزادی طبقه کارگر تشکیل گردید. پیش از آن نام خود را بانام سازمان مجاهدین خلق ایران معرفی می‌کرد. این گروه بسیار نزدیک به کومله و مشی و سیاست مبارزه مسلحانه داشتند. سازمان پیکار عقیده داشت که در زمان شاه می‌بایست فعالیت سیاسی انجام می‌گرفت و گروهک تشکیل می‌شد. اعتقاد داشتند که البته لازم بود جنگ چریکی و مسلحانه هم صورت می‌پذیرفت. اما بعد از پیروزی انقلاب این گروه به طور مخفی در کردستان ظاهر شد و فعالیت علنی خود را مقابل جمهوری اسلامی آغاز کرد. عده‌ای از روشنفکران گروهک کومله سازمان خود را ترک گفته و به پیکار پیوستند (دریاباری، ۱۳۸۷: ۴۹۱).

سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران: یک سازمان کمونیستی سراسری بوده است که در سال ۱۳۴۴ پایه‌گذاری گردید. خط‌مشی و استراتژی اولیه سازمان جنگ مسلحانه در جنگل‌ها و روستاها بوده است که به شکست انجامید و جای خود را به جنگ چریکی شهری سپرد. چون مردم مسلمان ایران آنها و عقاید آنها را نپذیرفتند استراتژی جنگ شهری هم به بن‌بست کشیده شد. بعد از انقلاب اسلامی، کردستان را مقر فعالیت سیاسی و نظامی خود قرار دادند. هدف این بود که مقدمات امر برای تأسیس حکومت دلخواه خود را در یک منطقه آزاد فراهم سازند، سپس خواسته‌های خود را به تمام نقاط ایران گسترش دهند. پس از پیروزی انقلاب

اسلامی این گروه با عناصر تجزیه‌طلب دیگر هم‌پیمان گردید و برای تجزیه میهن و علیه جمهوری اسلامی دست به اسلحه برده است (همان، ۴۹۳).

سازمان خبات کردستان ایران: شخص روحانی اهل سنت به‌نام شیخ جلال حسینی که با وجود معتمد نظام بودن در منطقه اواخر سال ۱۳۵۸ از نظام روی‌گردان و به رژیم بعثی عراق متمایل گردید. با اغفال و جذب عده‌ای عناصر مذهبی ساده‌لوح و در عین حال شرور، از رژیم بعثی عراق، تقاضای حمایت نمود که در نهایت با دریافت ۴۰۰ قبضه سلاح، شروع به شرارت علیه ج.ا.ا و در ۵ شهریور ۱۳۵۹ رسماً تحت عنوان «خبات» به معنی «مبارزه» اعلام موجودیت کرد. این گروهک به دلیل پرداخت مزد بیشتر نسبت به سایر گروه‌ها و ارائه چهره مذهبی از خود جذب بالایی داشته و در جمع‌آوری اطلاعات از منطقه با استفاده از ماموستاهای عضو گروه موفق‌تر عمل کرده است، به طوری که یکی از ضربات این گروهک مزدور، به شهادت رساندن سردار رشید اسلام، مهدی زین‌الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب(ع) طی کمینی در جاده بانه به سردشت بود. طی پاک‌سازی منطقه از لوٲ ضدانقلاب و ضربات وارده به عناصر آن، عده‌ای خود را تسلیم و تعدادی نیز به هلاکت پیوسته و برخی نیز به شرارت علیه ج.ا.ا ادامه دادند (سپندی، ۱۳۹۶: ۹۷-۹۶).

در حقیقت، به دنبال شکاف‌هایی که بین حاکمیت ایران و رژیم بعث عراق وجود داشت، قبل از شروع جنگ، رژیم بعث عراق، پشتیبانی و تامین سلاح گروهک‌های کومله و دمکرات را انجام داد. این کمک‌ها از سوی سازمان‌های امنیتی رژیم بعث به گروهک‌ها در قبال ایجاد ناامنی در داخل ایران اعطا می‌شد. به طوری که سلاح سازمانی کومله و دمکرات که قبل از این سلاح ژسه بود، به کلاشینکف تغییر یافت. قبل از آغاز دهه ۶۰، بخش زیادی از سلاح‌ها از طریق ایجاد کمین در مسیر نیروهای نظامی ایران، حمله به مراکز بانکی، راهزنی، حمله به پایگاه‌ها و مقرها تامین می‌شد. بعد از شروع جنگ، رسماً رژیم بعث تجهیز و تسلیح گروهک‌ها را به عهده گرفت. کومله و دمکرات مجهز به کلاشینکف شدند. بعد از تجهیز به سلاح‌های پیشرفته‌تر، گروهک‌ها با دو هدف وارد آوردن ضربات بیشتر و حرفه‌ای‌تر بر اهداف خود و همچنین کاهش تلفات خود، عملیات‌های خود را علیه مواضع و اهداف ج.ا.ا طراحی و اقدام می‌کردند. روند تامین کومله و دمکرات سنتی بوده است. البته با گذشت زمان برای اینکه متمول‌تر شوند و

روابط بیشتری داشته باشند دُرُ مزدوری خود را بیشتر کردند و اتصال آنان به سرویس‌های اطلاعاتی بیشتر شد. (مصاحبه با سعیدی، ۱۴۰۳)

گروهک تروریستی کومله: آنچه تحت عنوان کومله در سال ۱۳۵۷ شکل گرفت؛ از ادغام سه گروه کوچک ایجاد شد که عبارت بودند از:

الف- گروه انقلابی زحمت‌کشان کردستان ایران که «سلیمان معینی»، از اعضای گروهک دمکرات کردستان ایران و نماینده جناحی تندرو در آن گروهک، در سال ۱۳۴۸، به همراه سه نفر دیگر از اعضای خانواده‌های فئودال شهر بوکان، این گروه را تشکیل داد.

ب- گروه شیرین بهاره که چاوه (فرزند امام جمعه مریوان)، فؤاد مصطفی سلطانی (فرزند خان روستای آلمانه) و صدیق کمانگر (یک مالک کامیارانی) از مهمترین و مشهورترین اعضای این گروه بودند.

ج- اتحادیه کشاورزان که محمدحسین کریمی که رابطه خوبی با شیوخ داشت، در سقز، این اتحادیه را تأسیس کرد. پس از کشته شدن وی در بهمن سال ۱۳۵۷، عزالدین حسینی رهبری این گروه را بر عهده گرفت (صفائیان، ۱۳۹۰: ۲۱۶).

گروهک تروریستی پژاک: یکی از گروهک‌های تروریستی تجزیه طلب که اقدامات ضدامنیتی بی‌شماری در ج.ا.ا انجام داده است «گروهک تروریستی پژاک» است. پژاک، مخفف پارتنی ژنیانی آزادی کوردستان (گروهک حیات آزاد کردستان) است که بر اساس تغییرات سازمانی پ.ک.ک، از سوی این گروهک برای فعالیت تشکیلاتی، مسلحانه و تروریستی در ایران از ۲ آبان ماه ۱۳۸۲ تأسیس شد و سپس در ۱۶ فروردین ۱۳۸۳ با برگزاری کنگره یکم، تأسیس رسمی یافت. این گروه از نظر تشکیلاتی شاخه ایرانی پ.ک.ک بوده و در تمامی امور پشتیبانی، آموزشی، تشکیلاتی و سیاسی توسط پ.ک.ک هدایت می‌شود. پژاک در اساسنامه‌ی خود آشکارا اعلام داشته که اساس ایده تأسیس خود را از گروهک تروریستی پ.ک.ک و رهبر آن یعنی عبدالله اوجالان گرفته است. (هفته نامه صبح صادق، دوشنبه ۲۹ مهر ۸۷، شماره ۳۷۲) فعالیت این گروهک بیشتر در مرز بین ایران و ترکیه و کوهستان قندیل در اقلیم کردستان عراق است. در حال حاضر رهبریان گروهک به عنوان «ریاست مشترک» تعریف شده است. برای تأسیس و روند فزاینده فعالیت‌های تروریستی پژاک در ایران می‌توان علل مختلفی برشمرد. اول اینکه

فعالیت‌های نرم و سخت پ.ک.ک در همسایگی ایران و آثار مخرب آن بر بسترهای اجتماعی و فرهنگی ایران و مطابقت برخی از شعارها برشکاف‌های قومی برخی از مناطق ایران. دوم وجود زمینه‌های تاریخی مربوط به گروهک‌های گردی تجزیه طلب و مسائل اجتماعی و فرهنگی آنان و سوم ضعف و رکود فعالیت‌های دو گروهک عمده سنتی در کردستان یعنی گروهک منحلۀ دمکرات و کومله در دهه ۸۰ و ۹۰ و سرخوردگی و ناامیدی ضد انقلاب داخلی از آنان از دلایل مهم این مقوله است.

گروهک دمکرات کردستان ایران: شروع نزاع خونین در کردستان که در ادامه‌اش به تهاجم عراق به ایران انجامید، گروهک دمکرات کردستان ایران را به بازیگر اصلی حوادث کردستان تبدیل کرد. (نادری، ۱۳۹۴: ۱۱) می‌توان عنوان داشت که گروهک تروریستی دمکرات، با سابقه‌ترین گروهک سیاسی گرد تجزیه طلب در ایران به‌شمار می‌رود که در برهه‌ای توانستند به کمک شوروی در مقطعی کوتاه از تاریخ، اعلام استقلال و شهر مهاباد را به‌عنوان پایتخت خود تعیین نمایند. همچنین باید عنوان داشت که دمکرات به عنوان گروهک تجزیه طلبی مطرح شده بود که حمایت‌های گسترده‌ای را از کانال دشمن انقلاب اسلامی و به ویژه رژیم بعث عراق جلب کرده بود. (مصاحبه با رستگارپناه، ۱۴۰۲)

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق «تحلیل محتوای کیفی» است. روش مطالعه موردی، با هدف مطالعه عمیق و ژرف جهت شناخت تمام ابعاد این سه گروهک (کومله، دمکرات و پژاک) استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش به دو بخش اسناد و اشخاص (کمی و کیفی) تقسیم می‌شود. بخش کیفی: بخش اسناد شامل مکتوبات اعم از اسناد کتابخانه‌ای، کتب تخصصی و متون حاوی محتوای مربوط به عنوان پژوهش است. بنابراین، این بخش از جامعه نمونه صرفاً در حد دسترسی محقق مورد بررسی و تحلیل قرار خواهند گرفت. بخش کمی: بخش کمی شامل؛ تعداد ۲۰ نفر از خبرگان مرتبط با موضوع پژوهش که ویژگی‌های مشترک آنان عبارت است از: (۱) دارای سابقه حداقل ۵ سال خدمت در مناطق شمال‌غرب و غرب کشور باشد. (۲) دارای مدرک تحصیلی کارشناس ارشد و بالاتر باشد. (۳) مسئولیت مدیریتی مهم در منطقه یا ستاد و یا فرماندهی و امور ستادی قرارگاه و بالاتر در منطقه شمال‌غرب و غرب و یا تخصص علمی این

موضوع را داشته باشد. در این پژوهش، در بخش کیفی و محتوایی، اسناد مرتبط با عنوان پژوهش مورد توجه قرار خواهند گرفت و در بخش افراد نیز تعداد ۲۰ نفر از افرادی که حائز شرایط قیدشده باشند به صورت هدفمند انتخاب می شوند. کارشناسان بر اساس تجربه، دانش تخصصی و دسترسی به اطلاعات مرتبط با گروهک‌های تروریستی انتخاب شده‌اند. روش‌های جمع آوری در این تحقیق عبارتند از: (۱) روش کتابخانه‌ای، که با مراجعه اسناد، کتب، رساله‌ها، پایان نامه‌ها، پروژه‌ها، مقالات، سایت‌ها و آرشیوهای مرتبط و معتبر نیازمندی‌های لازم برای ادبیات تاملین شده است و (۲) از طریق مصاحبه با مسئولین و متولیان مرتبط با موضوع تحقیق و بررسی اسناد قابل دسترسی نیز در صورت لزوم خلاء احتمالی از روش بالا پر خواهد شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

در مرحله نخست به گردآوری داده‌های کیفی با مصاحبه‌های عمیق با مشارکت‌کنندگان پژوهش پرداخته شده است. در فرآیند کدگذاری اولیه، مقولات مختلفی حاصل شد که طی فرآیند رفت و برگشتی تحلیل داده‌ها، مجموعه این داده‌های کیفی اولیه به زیرمقولات جامع‌تری تقلیل یافت. داده‌های کیفی به دست آمده از فرآیند مزبور در قالب جداول زیر ارائه شده‌اند. مقولات به دست آمده، از طریق بررسی اسناد آرشیوی، مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه‌ها تهیه شده و توسط خبرگان، موضوع بررسی گردیده است و مواردی که نیاز به حذف، اصلاح و ادغام داشته‌اند، به صورت کامل انجام پذیرفته و در پژوهش لحاظ و با عناوین اصلاح شده ذکر گردیده‌اند. با توجه به سوالات پژوهش و استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی، به منظور گردآوری داده‌های کیفی و کدگذاری اولیه، می‌توان مقوله‌ها (طبقه‌ها) و زیرمقوله‌ها (زیرطبقه‌ها) را در جداول جداگانه برای هر بعد از متغیرهای پژوهش طراحی کرد. این مقوله‌ها و زیرمقوله‌ها باید در فرآیند تحلیل داده‌ها به طور دقیق از مصاحبه‌ها استخراج شوند و در نهایت به مقولات جامع‌تری تقلیل یابند.

در ادامه جداول مربوط به هر بعد از پژوهش و مقوله‌های آن به شرح ذیل آورده شده است.

مقوله اصلی	زیرمقوله‌ها	توضیح
روند تجهیز گروه‌ها	تغییرات در روند تجهیز از زمان پیروزی انقلاب تا سال ۱۴۰۰	بررسی زمان‌بندی و روند تغییرات تجهیز گروه‌ها
	منابع تأمین سلاح و مهمات	منابع داخلی، خارجی تأمین سلاح و مهمات
	تغییرات در نوع و کیفیت سلاح‌ها	تغییرات در سلاح‌های استفاده شده در طول زمان
	تفاوت‌های تجهیز گروه‌های کومله، دموکرات و پژاک	بررسی تفاوت‌ها در روند تجهیز گروه‌ها
تاکتیک‌ها و سازوکارها	استفاده از منابع داخلی کشور	استفاده از منابع داخلی برای تأمین سلاح
	استفاده از شبکه‌های بین‌المللی	همکاری با گروه‌ها و کشورها برای تأمین سلاح
	بهره‌برداری از مناطق مرزی و کوهستانی	استفاده از جغرافیا برای ذخیره و انتقال سلاح
نقش کشورهای خارجی	کمک‌های تسلیحاتی از کشورهای هم‌مرز و غیرهم‌مرز	بررسی همکاری کشورهای خارجی در تأمین سلاح
	آموزش و مشاوره نظامی به گروه‌های تروریستی	کمک‌های آموزشی و مشاوره‌ای از دشمنان انقلاب
	تأسیس پایگاه‌ها و اردوگاه‌های آموزشی	بررسی تأسیس پایگاه‌ها در کشورهای همسایه

جدول ۱: مقوله‌های مرتبط با روند تجهیز گروه‌های تروریستی به سلاح و مهمات

مقوله اصلی	زیرمقوله‌ها	توضیح
حمایت‌های مالی و تسلیحاتی	منابع تأمین مالی گروه‌های تروریستی	بررسی کمک‌های مالی از سوی کشورهای خارجی
	تأمین تسلیحات سبک و سنگین	تحلیل منابع تأمین سلاح‌های سبک و سنگین
حمایت‌های اطلاعاتی، سیاسی و دیپلماتیک	حمایت‌های اطلاعاتی و دیپلماتیک از گروه‌های تروریستی	بررسی تلاش‌های اطلاعاتی و دیپلماتیک کشورها برای مشروعیت دادن به گروه‌ها
	تلاش‌های سازمان‌های بین‌المللی	نقش سازمان‌های بین‌المللی در حمایت از گروه‌های تروریستی
حمایت‌های رسانه‌ای	تبلیغات رسانه‌ای از گروه‌های تروریستی	بررسی نقش رسانه‌ها در معرفی و حمایت از گروه‌ها
	نقش شبکه‌های اجتماعی و اینترنت	استفاده از فضای مجازی برای تبلیغ گروه‌ها

جدول ۲: مقوله‌های مرتبط با حمایت‌های خارجی از گروه‌های تروریستی

مقوله اصلی	زیرمقوله‌ها	توضیح
پیامدهای امنیتی	افزایش ناامنی و بی‌ثباتی در مناطق مرزی	بررسی تأثیرات ناامنی در مناطق مرزی ایران
	تقویت و سازمان‌دهی مجدد گروه‌های تروریستی	تحلیل چگونگی تقویت ساختار و تشکیلات گروهک‌ها تروریستی
	ایجاد تهدیدات جدید برای امنیت داخلی ایران	بررسی تهدیدات ناشی از حمایت‌های خارجی برای امنیت ملی ایران
پیامدهای اجتماعی و فرهنگی	آسیب به هویت اجتماعی و فرهنگی در مناطق کردنشین	بررسی آسیب‌های اجتماعی ناشی از ناامنی در مناطق کردنشین
	اثرات بر روابط قومی و مذهبی	تحلیل تأثیرات درون منطقه‌ای و قومی حمایت‌های خارجی
پیامدهای اقتصادی	ضربه به اقتصاد محلی و ملی	بررسی تأثیرات اقتصادی جنگ‌ها و درگیری‌ها در منطقه
	افزایش هزینه‌های نظامی برای جمهوری اسلامی ایران	تأثیرات افزایش هزینه‌های نظامی بر اقتصاد ایران

جدول ۳: مقوله‌های مرتبط با پیامدهای حمایت و پشتیبانی‌های خارجی

مقوله اصلی	زیرمقوله‌ها	توضیح
تداوم ناامنی	تلاش برای بی‌ثبات‌سازی منطقه	بررسی تلاش‌های دشمنان انقلاب اسلامی برای ایجاد ناامنی
	ظهور گروه‌های جدید و گسترش اقدامات تروریستی	بررسی پیدایش گروه‌های جدید و گسترش فعالیت‌های تروریستی
پیامدهای سیاسی و نظامی	چالش‌های امنیتی برای دولت ایران	تأثیرات چالش‌های امنیتی بر دولت جمهوری اسلامی ایران
	تقویت حضور نیروهای نظامی ایران در منطقه	بررسی واکنش‌های نظامی جمهوری اسلامی ایران در مقابله با گروهک‌ها تروریستی
پیامدهای اجتماعی و فرهنگی	مهاجرت و جابجایی جمعیت‌ها در اثر درگیری‌ها و ناامنی‌ها	تأثیرات مهاجرت‌ها و جابجایی‌های جمعیتی ناشی از جنگ‌ها
	آسیب‌های فرهنگی ناشی از تداوم تروریسم و ناامنی در منطقه	تأثیرات آسیب‌های فرهنگی در جوامع محلی منطقه شمالغرب

جدول ۴: مقوله‌های مرتبط با تأثیرات تداوم ناامنی در منطقه شمالغرب و غرب کشور

این جداول و مقوله‌ها کمک می‌کنند تا در فرآیند جمع بندی و برآیند بررسی داده‌ها، روند تحقیق در راستای پاسخ به سوالات اصلی و فرعی پژوهش هدایت شوند.

کدگذاری داده‌های ارائه‌شده: برای انجام کدگذاری داده‌های ارائه‌شده (بر اساس محتوا، اهداف، سوالات و مقولات)، از روش کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده می‌شود. نتایج زیر ارائه می‌شوند:

کدگذاری باز (استخراج مفاهیم اولیه)

۱- روند تجهیز گروه‌ها: تصرف پادگان‌ها و مراکز نظامی. خلع سلاح پاسگاه‌های مرزی و شهری. بهره‌گیری از فرهنگ نگهداری سلاح در مناطق کردنشین. وابستگی مزدورانه به حمایت خارجی. همکاری با سرویس‌های اطلاعاتی کشورهای بیگانه و قاچاق اسلحه و مواد مخدر به‌عنوان منابع مالی.

۲- تاکتیک‌ها و سازوکارها: استفاده از ظرفیت‌های اجتماعی و فرهنگی برای تجهیز. ایجاد شبکه‌های مالی و تسلیحاتی، حمایت لجستیکی از سوی کشورهای خارجی (عراق، شوروی، آمریکا، اسرائیل)، آموزش‌های نظامی توسط مشاوران خارجی و ایجاد پایگاه‌های نظامی در مناطق مرزی.

۳- نقش کشورهای خارجی: شوروی به‌عنوان پدرخوانده اولیه پ.ک.ک. حمایت عراق از کومله و دمکرات. حمایت لجستیکی و اطلاعاتی اسرائیل و آمریکا از پژاک و نقش اقلیم کردستان عراق در تأمین سلاح و لجستیک.

۴- پیامدهای تجهیز گروه‌ها: افزایش درگیری‌های مسلحانه در مناطق مرزی. استفاده از گروه‌ها به‌عنوان اهرم فشار علیه ایران. تشدید ناامنی در غرب و شمال غرب کشور. گسترش عملیات‌های تروریستی در داخل ایران.

کدگذاری محوری (ارتباط بین مقولات)، مقوله اصلی: روند تجهیز گروه‌های تروریستی و ابعاد مرتبط آن :

منابع تأمین سلاح: تصرف مراکز نظامی. قاچاق مواد مخدر و اسلحه و حمایت مالی و تسلیحاتی کشورهای خارجی.

روش‌های تجهیز: خلع سلاح مناطق نظامی. ایجاد شبکه‌های اطلاعاتی و مالی و بهره‌گیری از بسترهای فرهنگی.

نقش کشورها: شوروی و بلوک شرق (پ.ک.ک). عراق (کومله و دمکرات) و آمریکا و رژیم صهیونیستی (پژاک).

پیامدها: ناامنی در مرزها. افزایش عملیات‌های تروریستی و تأثیر بر معادلات سیاسی داخلی و خارجی.

کدگذاری انتخابی (تمرکز بر هسته محوری)؛ هسته محوری: روند تجهیز گروه‌های تروریستی کومله، دمکرات و پژاک از طریق تصرف منابع داخلی و وابستگی به حمایت‌های خارجی، ابزاری برای تشدید ناامنی در مناطق مرزی و فشار بر جمهوری اسلامی ایران است.

کدهای انتخابی:

منابع داخلی: تصرف پادگان‌ها و پاسگاه‌ها و فرهنگ نگهداری سلاح.

حمایت‌های خارجی: آموزش و تجهیز توسط کشورهای بیگانه و ایجاد شبکه‌های تسلیحاتی و

مالی. پیامدها: تأثیر بر امنیت ملی و تقویت گروه‌ها برای عملیات فرامرزی.

مقوله‌ها	کدهای مرتبط	منابع اصلی (پیام‌ها)
روند تجهیز گروه‌ها	تصرف مراکز نظامی، خلع سلاح پاسگاه‌ها، پادگان‌ها، ژاندارمری‌ها، فرهنگ نگهداری سلاح، قاچاق اسلحه، حمایت خارجی	پیام ۱، پیام ۲
تاکتیک‌ها و سازوکارها	شبکه‌های مالی و تسلیحاتی، مشاوره نظامی، ایجاد پایگاه‌های مرزی، تعامل با سرویس‌های اطلاعاتی خارجی	پیام ۲، پیام ۳
نقش کشورهای خارجی	حمایت شوروی، عراق، آمریکا، رژیم صهیونیستی	پیام ۲، پیام ۳
پیامدهای تجهیز گروه‌ها	ناامنی مرزی، عملیات تروریستی، استفاده به‌عنوان اهرم فشار علیه ایران	پیام ۱، پیام ۳

جدول ۵- خروجی کدگذاری به صورت جدول

کدگذاری انجام‌شده نشان می‌دهد که روند تجهیز گروه‌های تروریستی به عوامل داخلی (تصرف مراکز نظامی) و خارجی (حمایت کشورهای دشمن) وابسته است که در فصل پنجم

توضیح مبسوط در این خصوص ارائه خواهد شد. این یافته‌ها می‌تواند به طراحی راهبردهای امنیتی برای مقابله با این تهدیدات کمک کند.

نتیجه‌گیری

روند تجهیز گروه‌های تروریستی کومله، دمکرات و پژاک به سلاح و مهمات در منطقه شمال-غرب و غرب کشور توسط دشمنان انقلاب اسلامی از پیروزی انقلاب تا سال ۱۴۰۰ در دو مرحله اصلی قابل تفکیک است:

روند سنتی تجهیز گروه‌های کومله و دمکرات: در دوران اولیه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، گروه‌های کومله و دمکرات عمدتاً از الف-تلاش گروهک‌ها برای تامین سلاح از داخل (مانند خلع سلاح ژاندارمری‌ها و پاسگاه‌ها و...)، ب-عقبه مناطق کردنشین در وجود سلاح بین مردم ج-عامل پشتیبانی خارجی و وجود اختلافات داخلی در گروه‌های ضدانقلاب می‌کردند. در این دوره، به دلیل تغییرات سیاسی و ساختار امنیتی در ایران، گروهک‌ها توانستند از ضعف‌های موقتی و ساختار نارس انقلاب اسلامی سوءاستفاده کرده و از منابع نظامی دولتی (پادگان‌ها، پاسگاه‌ها و کاروان‌های نظامی) و حمایت خارجی و در نهایت عقبه وجود سلاح بین مردم، تجهیزات لازم را تأمین کنند. این روند عمدتاً به‌صورت سنتی، مزدورانه و به کمک منابع داخلی و خارجی انجام می‌شد.

روند منحصر به فرد و مدرن تجهیز پژاک: با گذشت زمان و پس از کاهش فعالیت‌های گروه‌های سنتی، پژاک به‌عنوان یک گروه مسلح مدرن‌تر وارد عرصه مبارزات مسلحانه شد. پژاک عمدتاً از طریق گروهک کارگران کردستان (پ.ک.ک) به‌عنوان یک نیروی نظامی پیشرفته‌تر به سلاح‌های مدرن و تجهیزاتی چون سلاح‌های سنگین، خودروی زرهی و سیستم‌های ارتباطی پیشرفته دست یافت. همچنین حمایت‌های خارجی از سرویس‌های امنیتی غربی، آمریکا و رژیم صهیونیستی به تجهیز پژاک کمک کرد. این گروه از مدل تجهیز پیچیده‌تری استفاده می‌کند که نه تنها شامل تسلیحات مدرن، بلکه شبکه‌های لجستیکی و پشتیبانی‌های مالی و آموزشی نیز بود.

جمع‌بندی پاسخ به سوال:

روند تجهیز گروه‌های تروریستی در شمال غرب ایران از زمان پیروزی انقلاب اسلامی تا سال ۱۴۰۰، تحت تأثیر تحولات سیاسی، استراتژیک و حمایت‌های بین‌المللی قرار گرفت. در دوره‌های اولیه انقلاب، گروه‌های ضدانقلاب کرد مانند کومله و دمکرات بیشتر به تأمین سلاح از منابع داخلی نظیر پادگان‌ها و مراکز نظامی در داخل ایران می‌پرداختند. این روند در حالی بود که نظام جدید ایران درگیر تغییرات و چالش‌های داخلی بود و به دلیل ضعف‌های موقتی، گروه‌ها توانستند از این شرایط برای تجهیز خود بهره‌برداری کنند.

اما با گذشت زمان، فشارهای سیاسی و نظامی جمهوری اسلامی ایران موجب شد که گروه‌های کردی قدیمی‌تر مانند کومله و دمکرات با مشکلاتی در تأمین سلاح روبه‌رو شوند. در این شرایط، پژاک با استفاده از شبکه ارتباطی خود با پ.ک.ک و حمایت‌های کشورهای غربی، توانست به سلاح‌های پیشرفته و جدیدتر دست یابد. از آنجا که پ.ک.ک به‌طور سنتی یک گروه مسلح پیشرفته و دارای امکانات وسیع لجستیکی و مالی است، پژاک نیز توانست با استفاده از همین منابع به تجهیزاتی دست یابد که از لحاظ تکنولوژیکی مدرن‌تر و پیچیده‌تر از تجهیزاتی بود که گروه‌های سنتی نظیر کومله و دمکرات از آن بهره می‌بردند.

در نهایت، تفکیک روند سنتی کومله و دمکرات از روند مدرن پژاک نشان‌دهنده تغییرات عمده در نحوه تأمین سلاح و ساختار نظامی گروه‌های ضدانقلاب کرد است. پژاک، به عنوان گروهی که به پ.ک.ک وابسته است، با استفاده از مدل‌های تجهیز مدرن و بهره‌گیری از حمایت‌های خارجی، نسبت به گروه‌های سنتی پیشرفت قابل توجهی داشت. این تغییرات نه تنها به ارتقاء توانمندی‌های نظامی پژاک منجر شد، بلکه موجب تقویت فعالیت‌های تروریستی و خشونت‌آمیز در مناطق کردستان ایران و ایجاد چالش‌های امنیتی در طول سال‌ها شد. آینده منازعات کردها در سوریه و عراق نیز می‌تواند تأثیر شگرفی بر موضوع تجهیز پ.ک.ک و پژاک داشته باشد.

پیشنهاد

تعامل با نخبگان محلی: ارتقاء ساختارهای تعاملی میان مسئولان و نخبگان اقوام کرد به‌منظور شناسایی ضعف‌ها و نیازهای مناطق مرزی و ارائه راهکارهای پایدار برای رفع آن‌ها و

ترویج فرهنگ گفت‌وگو و مشارکت اجتماعی برای کاهش نارضایتی‌های محلی. از طریق موضوعات جامعه‌شناسانه امنیتی و مبتنی بر تجربه‌های موفق.

تقویت هماهنگی نهادهای امنیتی: برگزاری مستمر و بیش از پیش نشست‌های تخصصی میان نهادهای اطلاعاتی و امنیتی برای آسیب‌شناسی راهکارهای مقابله با گروهک‌های کردی و تشکیل کارگروه‌های مشترک با تمرکز بر شناسایی هسته‌های مخفی و عوامل ارتباطی گروه‌ها.

کنترل فضای مجازی: تقویت سامانه‌های نظارتی برای رصد فعالیت‌های گروهک‌ها در فضای مجازی و جلوگیری از جذب نیرو و ارتباط‌گیری و توسعه برنامه‌های مقابله با تبلیغات سایبری گروه‌های تروریستی.

منابع

- امام خمینی (ره) (۱۳۶۱)، **صحیفه‌ی نور**، تهران: وزارت ارشاد اسلامی.
- ایزدی فرناز، احمدی عاطفه، چاره‌جو فرزین (۱۴۰۰)، آینده‌پژوهشی توسعه استان کردستان، مسائل و چالش‌های پیش روی آن. **نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی**. ۲۱ (۶۲): ۲۶۱-۲۷۹.
- ایزدی، مصطفی، استکی، جواد، و یاران، مسعود، (۱۳۸۷). **تاریخ بیست‌ساله پاسداری از انقلاب اسلامی در غرب کشور (جلد ششم: نتایج و دستاوردها)**. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات توسعه امنیت پایدار دانشگاه امام حسین (ع).
- میرزازاده احمدبیگللو، فرامرز، و مریوانی، آرام، (۱۴۰۳). ارزیابی سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران از منظر امنیت ملی در قبال گروهک‌های کردی در دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۴۰۱. **مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی**، (پاییز)، ۴۵۱-۴۶۷.
- دریاباری، سید محمد حسین. (۱۳۷۸). احزاب، گروه‌ها و جریان‌های سیاسی کردستان قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی. **یاد بهار و زمستان**، (۳۴)، ۴۶۱-۴۹۴.
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. (۱۳۵۹). *کردستان، امپریالیزم و گروه‌های وابسته*. بی‌جا: دفتر سیاسی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. (۱۳۶۴). **منافقین و جنگ تحمیلی**، مروری بر عملکرد منافقین، بی‌جا: انتشارات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.
- قاسملو، عبدالرحمن. (بی‌تا). **چهل سال مبارزه در راه آزادی**. بی‌جا: انتشارات گروهک دموکرات کردستان.
- قاسمی، مصطفی، بصیری، محمد علی، و یزدانی، عنایت الله (۱۳۹۹)، روابط جمهوری اسلامی با اخوان المسلمین؛ از همسویی استراتژیک تا رقابت ایدئولوژیک، **پژوهش‌های راهبردی سیاست**، ۹ (۳۲)، ۳۵-۶۶.
- مدیریت طرح و بررسی معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه، (۱۳۹۸)، **تجارب اطلاعاتی شمال غرب و غرب (جلد ششم)**، تهران: مرکز چاپ سپاه.
- مرکز اسناد انقلاب اسلامی. (بی‌تا). **آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی**، کدهای: ۶۹۱، ۴۸۷، ۲۴۱۶، ۵۵۲۱، ۵۵۱۶، ۹۴۸۶، ۹۴۸.
- مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات. (۱۳۷۸). *چپ در ایران به روایت اسناد ساواک، گروهک دموکرات کردستان* (ج اول). تهران: مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات.
- مصاحبه با علی مصطفایی، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با ابراهیم متقی، ۱۴۰۳.

- مصاحبه با امان الله گشتاسبی، ۱۴۰۲.
- مصاحبه با جواد عبدی، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با حسن رستگارپناه، ۱۴۰۲.
- مصاحبه با حسن رستگارپناه، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با سید صادق حسینی، ۱۴۰۲.
- مصاحبه با سیداسدالله اطهری، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با سیدحسن بتولی، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با سیدیحیی حمیدی، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با علی هاشمی، ۱۴۰۲.
- مصاحبه با علیرضا رشیدیان، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با فریدون حجتی، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با مجید مجدی، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با مصطفی رضوانی، ۱۴۰۳.
- مصاحبه با محمد گنجی، ۱۴۰۳.
- مفتی‌زاده احمد (۱۳۵۹)، درباره‌ی کردستان، تهران: نور.
- نادری، محمود، (۱۳۹۴) گروهک دمکرات، کردستان ایران، تهران: موسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی.
- نادری، محمود، (۱۴۰۲)، کومله، سازمان انقلابی زحمتکشان کردستان، تهران: موسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی.